

Qui frena l'ensenyament del català?

A les escoles de la Catalunya Nord hi ha més demanda de classes de català que oferta. Segons revela una enquesta feta pública durant la passada edició de la Universitat Catalana d'Estiu, més d'un 60% dels pares voldria que els seus fills aprenguessin català, possibilitat que tan sols té un 20% dels nens.

A la Catalunya-Nord, un 20% dels alumnes de primària reben classes de català, mentre que el 63% dels pares vol que els seus fills aprenguin la llengua. Així mateix, el 40% dels pares desitja una escolaritat bilingüe català-francès per als seus fills, però només el 2% de l'alumnat nord-català té la possibilitat de seguir aquest tipus d'ensenyament. Les xifres de l'enquesta del Departament de Sociolingüística fetes públiques durant la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent tornen a posar de manifest una trista situació.

L'estat francès no respecta el principi d'igualtat de dret en matèria d'ensenyament del català. Teòricament, el decret Lang, del 2001, preveu posar en funcionament els mitjans necessaris per respondre a la demanda de les famílies, però el text de l'exministre d'Educació no s'aplica a les comarques septentrionals. Comparat amb el cors, el bretó o l'alsacià, la situació de l'ensenyament del català a l'estat francès és singular i gairebé estranya... En paraules d'Alà Baylac-Ferrer, vicepresident de l'Aplec (Associació per l'Ensenyament del Català), associació que es fa càrrec de gran part de l'ensenyament del català a l'escola primària pública, "al dia d'avui el 55% de l'ensenyament del català a l'escola pública és gestionat per una associació i finançat per les col·lectivitats: els ajuntaments, el Consell General i la Genera-

litat de Catalunya. És a dir, contràriament al que succeeix a les altres regions, a casa nostra el Ministeri no finança el cost de l'ensenyament del català a les escoles. És un d'aquests misteris del funcionament de l'administració francesa que a tot arreu defensa una igualtat aferissada que no és aplicada sobre el terreny." L'Aplec, nascuda el 1981, reuneix majoritàriament professors, estudiants i pares d'alumnes. Aquesta entitat no ha parat de créixer i avui ofereix ensenyament de català a una trentena d'escoles primàries nord-catalanes. El principi de funcionament és simple: l'Aplec rep les demandes dels directors dels centres i envia estudiants en llicenciatura que intervenen unes hores cada setmana a les escoles que ho hagin demanat. L'entitat, però, és víctima del seu èxit, i avui gairebé arriba a una situació de saturació, segons confirma Baylac-Ferrer: "Això comporta un problema de creixement, perquè sem una associació sense ànim de lucre que funciona gràcies al voluntarisme i sense professionalització. Fins ara no hem pas fet gaire promoció ni publicitat perquè tot just arribem a cobrir el que les escoles ens demanen, en termes de pressupost i sobretot pel que fa al personal."

Al dia d'avui, l'Aplec fa possible que una part dels alumnes del primària aprenguin el català, xifra que a les escoles de secundària és només d'un 6%. Segons Maria Dolors Solà-Oms, encarregada de la inspecció acadèmica, aquest

retard s'explica, en part, per un problema generacional: "Cal dir que durant anys hem estat limitats simplement per la manca de recursos humans; el CAPES (Concurs de Formació dels Professors de Secundari) té només deu anys d'existència. Abans d'això l'ensenyament es feia només amb el voluntariat, per tant, amb un nombre molt reduït de professors. A més, en el mateix moment en què s'ha pogut impartir català a les escoles, és a dir, quan no hi ha hagut frens administratius, els ensenyants catalanoparlants naturals s'han anat jubilant."

Un altre factor que cal tenir en compte és el problema dels mitjans econòmics, ja que el pressupost de què disposen els centres educatius que proposen d'estudiar llengües als seus alumnes és molt baix. El Ministeri d'Educació, via rectorat, atribueix un nombre d'hores que els directors d'escoles i col·legis han de distribuir entre totes les assignatures. El català no és pas sempre una prioritat, sinó una matèria opcional, com ho poden ser també l'alemany o les arts plàstiques, de manera que els centres ofereixen diverses opcions segons les disponibilitats. Conseqüentment, cada vegada que el Govern de París retalla els pressupostos, el català i les altres opcions en paguen la factura.

Voluntat ministerial. Un altre factor que cal tenir en compte per explicar la poca presència del català en l'ensenyament secundari està lligat a la política general aplicada a l'estat francès en matèria d'ensenyaments lingüístics. Segons la via escollida pels alumnes després del col·legi, les llengües sovint desapareixen dels programes de curs. D'aquesta manera, molts alumnes que comencen el català a primària no poden continuar-ne els estudis a l'institut. Però segons Solà-Oms, els elegits són també responsables d'aquesta situació: "El que pot explicar la inèrcia del Ministeri és que, per als mateixos usuaris, les llengües dites regionals no tenen pas el mateix tractament. Evidentment, també depèn una mica de la voluntat dels polítics, i no pas especialment dels nostres parlamentaris actuals, sinó també dels d'abans."

A curt termini, però, l'ensenyament del català a la Catalunya Nord podria que-

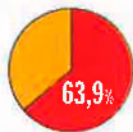

Els escolars nord-catalans continuen tenint moltes dificultats per accedir a l'ensenyament en la seva llengua. Una situació que ja sembla crònica.

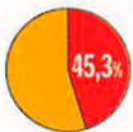
La llengua a la Catalunya Nord

L'enquesta realitzada pel Departament de Sociolingüística Catalana a la Catalunya Nord confirma el sondeig elaborat ara fa uns anys a la regió del Llenguadoc-Roselló. Segons els enquestats...

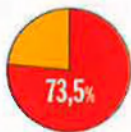
...hauria d'augmentar l'ús del català

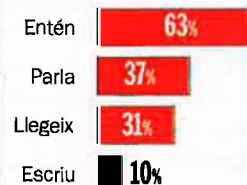
...desitgen aprendre el català

...els nousvinguts haurien d'entendre el català

Ús de la llengua

Malgrat el resultat de l'enquesta, ben pocs pares són els que reivindiquen els seus drets

dar-se atrapat en un cercle viciós del qual li pot costar sortir. L'any passat el Ministeri va decidir reduir al màxim el nombre de llocs disponibles als CAPES de català. D'aquesta manera, es crea cada any un sol lloc de professor de secundària i només una desena de llocs

de mestres bilingües, un nombre ridículament baix i uns mitjans suplementaris que mai no podran permetre de capgirar la situació.

Darrere les xifres de l'enquesta del Departament de Sociolingüística s'amaga també un altre factor clau a l'hora d'entendre les causes d'aquesta situació. A la Catalunya Nord, el 40% dels pares vol un ensenyament bilingüe per als seus fills, i el 63,9% dels enquestats està d'acord que l'ús del català s'hauria d'incrementar, però d'altra banda ben pocs són els qui baixen al carrer per reivindicar aquest dret. Aquesta és una de les paradoxes de la societat civil nord-catalana, que a vegades hom treu mal a entendre.

Sebastià Girard